

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
Videm - via Vitt. Veneto, 32
Tel. 33-46 - Poštni predal 186
Glavni in odgovorni urednik
VOJMIR TEDOLDI
Tiskarna T. Marioni - Videm

N A R O Č N I N A :
Za Italijo: polletna 600 lir -
letna 1000 lir - Za inozemstvo:
polletna 800 lir - letna 1500 lir
Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 50 lir

GLASILO SLOVENCEV V VIDEMSKI POKRAJINI

Leto XVII - N. 19 (356)

Udine, 15. novembra 1966

Izhaja vsakih 15 dni

Prizadeta Furlanija in druge italijanske pokrajine

Strahovite poplave opustošile mesta in vasi

*Številne človeške žrtve - plazovi in viharji poškodovali in razdejali neštete vasi in zaselke
Tisoče ljudi izoliranih, brez živeža in pitne vode - Poginilo je na tisoče glav živine*

Prave apokaliptične poplave so v noči med 4. in 5. novembrom zajele vso severno in srednjo Italijo. Do strahovite katastrofe je prišlo nenadoma po komaj 20. urah močnega deževja in povodnjam, ki so v nekaterih predelih spominjale na padske poplave, so sledili silovitni viharji in se trgali plazovi.

Neurje je najprvo zajelo Toskano in še posebej Firence, ker so reka Arno in drugi vodni tokovi prestopili bregove, nato Emilijo, Južno Tirolsko, Benečijo in Furlanijo. Povsod obup in smrt, mesta in vasi opustošena, na tisoče ljudi izoliranih, brez živeža in pitne vode.

Povsod se je hitro pričelo z reševanjem, ki je bilo zelo težavno in nevarno in včasih celo nemogoče, posebno tam, kjer je odneslo ceste in mostove; pa tudi solidarnost v dajatvah vseh vrst je bila takojšnja in velika.

Tudi Furlanija je bila ena najbolj prizadetih: od Karnije do morja. Latisano je že drugič v enem letu poplavila reka Tilment. Brezkončna razdejavanja in kakih deset mrtvih. Vse prebivalstvo — in tako tudi prebivalstvo drugih desetih občin — je moralo zapustiti domove; rešili so le nekaj živine.

Koliko obupa v vsakem kraju, ki ga je prizadela povodenj in koliko skrbi in bolečin v vsakem človeku. Bilo je žalostno gledati kako s helikopterji in drugimi prevoznimi sredstvi rešujejo bolnike, otroke, starčke, nosečnice.

Huda neurja tudi v Karniji. Vodnje ni uničilo samo hiš, cest, mostov, gozdov in industrij, ampak je tudi povzročilo smrt desetih ljudi, med katerimi tudi župan iz Forni Avoltri geom. Riccardo Romanin. Utrgalo se je tudi nešteto plazov na cestah v dolini Degano, Valcalda in dolini Pesarina. Izoliranih je bilo tudi več občin, med temi Ovaro, Coglians, Ravascletto, Rigolato,

Vsi so z nami

Dne 25. oktobra 1966 so se v Gorici zbrali zastopniki osrednjih slovenskih prosvetnih in kulturnih organizacij v Italiji in so v prisotnosti članov Odbora slovenske narodne skupnosti v videmski pokrajini obravnavali položaj Slovencev v tej pokrajini ob stoletnici pripadnosti Beneške Slovenije italijanski državi. Ob tej priložnosti so sprejeli sledečo

izjavo:

S priključitvijo Beneške Slovenije k Italiji po plebiscitu leta 1866 se je obdržala povezava tega goratega področja z nižinskim predelom in so se vzpostavile tradicionalne zveze s širšim prostorom. Toda slovenski življenjski krajev se je s tem ločil od svojega narodnega jedra prav v dobi, ko je slovenski narod doživljal svoj prepod. Nova državna meja je zavrla, da tokovi prebujenja niso zajeli tudi Slovencev Nadiških dolin in Režije, ker je priključitev tega ozemlja k italijanski državi pomenila za italijanske politične dejavnike do današnjih dni hkrati nacionalno vključitev teh Slovencev v italijanski narod.

Sto let zgodovine beneških Slovencev je zato stoletna tragedija ljudi, ki niso smeli biti to, kar so, namreč Slovenci. Vsaka beseda ali dejanje, ki je odražalo objektivno resnico, — in je bila zato samo znak poguma in poštenosti do samega sebe in do svojega rodu — je bilo proglašeno za izzivanje, sovraštvo do države, hlapčevstvo tujcu, skratka za nekaj, kar je treba kaznovati. In kazni ni bilo malo in tudi žrtev je bilo obilo.

Brez šol v materinem jeziku in kljub načrtnemu izrivanju slovenske besede iz cerkva, je slovenska govornica med beneškimi in kanalskimi Slovenci vzdržala vse napade in poizkuse, da jo zatrejo. V trajnem gmotnem pomanjkanju in stiski so trdno branili svoj jezik kot svoje veliko bogastvo.

Iz roda v rod je šlo to izročilo in v ugodnejših zgodovinskih obdobjih vzvalovilo to sicer mirno ljudstvo, toda vsako upanje, da bodo za njihov jezik nastopili svetlejši dnevi, so trpki dogodki vedno znova pokopali.

Koliko upov je vzbudila proglasitev italijanske republike in posebno še sprejete nove ustave! Do najbolj skritih koticov države so segali blagodejni vplivi ustave, samo v Beneški Sloveniji se še vedno vzdržuje stanje, ki ga je ustava formalno ukinila.

Svečan poudarek proslavi stoletnice priključitve ozemlja, ki vključuje tudi Beneško Slovenijo, je dal s svojim obiskom sam predsednik republike. Slovenci v videmski pokrajini so z velikim zaupanjem naslovili na najvišjega čuvarja ustave spomenico, v kateri so mu prikazali svoje tegobe in izrazili pričakovanje, da se končno pristopi k reševanju vprašanjslovenske narodne skupnosti v vsej videmski pokrajini.

Osrednje slovenske prosvetne in kulturne organizacije v Italiji soglašajo z vsebino omenjene spomenice in so povsem solidarne z Odborom slovenske narodne skupnosti v videmski pokrajini in terjajo od vseh pristojnih civilnih in cerkvenih oblasti, strank, organizacij, ustanov in posameznikov, ki jim je do tega, da se utrdi demokratična ureditev v državi, da se odpravijo krivice in izpolni pričakovanje, ki so ga Slovenci videmske pokrajine izrazili v spomenici.

V Gorici, 25. oktobra 1966.

Društvo slovenskih socialistov za kulturo, prosveto in umetnost, Trst - Klub slovenskih izobražencev, Trst - Slovensko-hrvatska ljudska prosveta, Trst - Slovenska kulturno gospodarska zveza, Trst - Slovenska prosveta, Trst - Slovenska prosvetna zveza, Gorica - Zveza slovenske katoliške prosvete, Gorica

Pomagajmo poplavljenecem

«Matajur», ki ni pozabil kako se je italijansko ljudstvo spontano in velikodušno odzvalo leta 1886 pomoči poplavljenecem Beneške Slovenije, poziva vse slovensko govoreče prebivalstvo naše dežele, da ne izrazi samo svoje bratske in človeške solidarnosti napram poplavljenecem, ampak da jim tudi da vidno podporo: v denarju, obleki, pridelkih; in kdor več ima, več naj da.

Forni Avoltri in vsa dolina Pesarina. Izredno slabo stanje je bilo tudi v Kanalski dolini in Julijskem predgorju. V Ovčji vasi in Kanalski dolini je bilo posebno dramatično reševanje neke družine, ki je imela paraličnega človeka in je hišo ogrožala Bela. Prebivalstvo iz Pioverno (Pušja ves) je ostalo brez živeža, ker je odneslo most Tilmenta.

Na desnem bregu Tilmenta, kjer sta prestopili bregove Meduna in Noncello, je bilo pod vodo tudi znano industrijsko mesto Pordenone. Tamkajšnje tovarne so utrpeli ogromno škodo: dve milijardi samo predelnica «Cotonificio Veneziano». Pri reševanju v Prati sta izgubila življenje dva mlada gasilca.

V Beneški Sloveniji in dolini Režije je bila škoda zaradi poplav sorazmerno majhna, saj Kosca, Erbeč, Bistra, Nadiža in Režija tokrat niso prestopile svojih bregov. Samo kakšen manjši hudournik je poplavljal to ali ono cesto in polje. Občinsko cesto, ki vodi v Hlodič, je zasul plaz, a so jo hitro očistili. Občine Podbojnec, Srednje in Dreka niso utrpeli velike škode, če izvememo manjše poplave v nekaterih hišah in zemeljske usade. Skoraj mirno je bilo v Sv. Lenartu, področju, kjer je leta 1884 divjalo strašno neurje, ki je povzročilo tolikšno škodo, da je moralo priskočiti na pomoč z denarjem in blagom vse italijansko prebivalstvo.

Povodnji so povzročile veliko škodo, toda manjšo kakor v Italiji, tudi v drugih državah, med temi v Avstriji (več kakor 20 mrtvih), v Nemčiji, Švici in Jugoslaviji (Istra).

Reševanje avtomobila pokojnega župana iz Forni Avoltri geometra Ricarda Romanina, ki ga je pogoltnila voda in pokrila tri metre debela plast blata. Z Romaninom so izgubile življenje še tri druge osebe.

Pobesnele vode so prestopile bregove in poplavile več področij furlanske ravnine. Tudi tu je škoda ogromna, ker je voda odnesla na tisoče glav goveje živine in perutnine

Latisano je poplavila reka Tilment kar dvakrat v enem letu. Na sliki vidimo kako čistijo ceste, ki so na debelo pokrite z blatom in drugo nesnago.

Še o stoletnici

Zakaj so beneški Slovenci pred sto leti skoraj soglasno glasovali za Italijo je vsekakor vprašanje, na katerega bi morali pravzaprav natančno in stvarno odgovoriti le zgodovinarji. Vendar menimo, da je bilo za to več vzrokov. Omenjali smo že ob tej priložnosti predvsem razlog, da so videli takratni Slovenci v Italiji naprednejšo državo od fevdalne Avstrije in tudi revolucionarni val iz leta 1848, ni šel mimo njih brez odziva in gotovih političnih posledic. Prav tako smo že pisali o idejah Garibaldija in Mazzinija, ki so vsekakor prispevale svoje k odločitvi pred sto leti. To pot pa bomo skušali na vprašanje, zakaj so Slovenci glasovali za Italijo, odgovoriti še z nekega zornega kota, ki ni nič manj usodno in odločilno vplival pred sto leti na slovenske volivce v Benečiji. In to je bilo stanje na takratnem področju Beneške Slovenije, na katerem je imela Avstrija svojo jurisdikcijo in oblast.

Ze takratni poročevalci so pisali v slovenske časnike, da je s slovensčino v Benečiji žalostno, da tam ni pravih slovenskih šol, pa tudi da ni potrebnih knjig. Tudi duhovščina je bila tuja slovenskim ljudem, ker ni znala njihovega jezika. Skratka, takratni slovenski poročevalci pišejo, da je bilo tedaj pač težko najti še kje tako zanemarjene Slovence, kot prav v Benečiji. Pa tudi enakopravnost so avstrijski uradniki na področju Beneške Slovenije pojmovali kaj čudno. Kljub obljubam in zagotovilom avstrijskega cesarja so se visoki cesarski uradniki v Benečiji kaj malo menili za slovenski jezik, čeprav so imeli vsakodnevne opravke z beneškimi ljudmi. Pri vsem tem je tudi zanimivo, da takratni poročevalci očitajo tudi ostalim Slovencem, da so se kaj malo brigali za svoje beneške brate. Tako, na primer, Mohorjeva družba ni takrat pošiljala svojih naročilnic in knjig v Benečijo, kar vsekakor ni bilo prav.

Predvsem pa takrat nikakor ni popustil pangermanski hegemonistični centralizem, ki so ga izvajale avstrijske oblasti na tem področju. Zato je bilo razumljivo, da takratni volivci, vprašani za mnenje, ali naj glasujejo za Avstrijo ali Italijo, Dunaju nikakor niso zaupali, ker so se preveč bali nemškoavstrijske hegemonije, ki je nasprotovala federalizmu, najbolj logični ureditvi takratne mnogonacionalne avstrijske države. To pa tudi priča, da je bil takrat med beneškimi Slovenci nacionalni čut že tolikanj razvit, da so spregledali namere avstrijskih oblasti in so se, med drugimi številni vzroki, rajši odločili za Italijo, od katere so upravičeno pričakovali več posluha in realizma za razrešitev svojih nacionalnih problemov. Avstrijska centralizirana pangermanska hegemonija je bila torej tudi eden izmed vzrokov, zakaj so se beneški Slovenci med plebiscitom pred sto leti rajši odločili za Italijo.

Iz Nadiške doline

Po 39 letih spet na domačih tleh

Prejšnji teden se je vrnil v Petjah, svojo rojstno vas, 67 letni Jožef Petrina, ki je šel še pred 39 leti preko morja iskat sreče in zaslužka, kajti tudi takrat so bili v Nadiški dolini taki časi, da je bil marsikateri primoran iti po svetu s trebuhom za kruhom. Petrina je šel v Argentino in se tam izučil za kuharja in ves čas opravljal ta poklic, dokler ni šel v pokoj. Znanci in prijatelji mu želijo, da bi v miru in veselju užival zasluženi pokoj na domačih tleh.

Nesreča ne počiva

Precej močno se je potolkel 16 letni Aleksander Visintini iz Azle, ko je padel z motocikla. Fantič se je peljal v šolo in sam ne ve kako je padel na asfalt in se močno udaril v nogo in zato so ga morali peljati v čedadsko bolnico. Ozdravil bo v treh tednih.

V bolnico so morali peljati tudi 65 letnega Jožefa Del Zotta iz Petjaha, ker je padel, ko se je vračal z lova in si nalomil več reber. Ozdravil bo v 20 dneh.

Sv. Lenart

Izletniki kradejo kostanj

Številni kmetje iz Utane, Jagne-da in Stare gore so se pritožili županu, ker jim izletniki, posebno ob nedeljah, ko ni domačih ljudi po gozdovih, kradejo kostanj. Kmetje namreč med tednom spravijo kostanj v velike kupe, da tam še nekoliko dozori in da ga potem polagoma nosijo domov, pa pridejo izletniki in odnesejo kar ves kmetov trud in up na izkupiček, s katerim bi mogel kupiti to ali ono, potrebno za dom in družino. Treba bo zato res nekaj ukreniti, da se to ne bo več dogajalo, če že nekateri ljudje nimajo vesti.

Našli so obstreljenega srnjaka

V hudourniku Kosci, ki teče po ozemlju šenlenarške občine, so pretekli teden nekateri ljudje ugotovili srnjaka, ki se je potapljal. Hitro so ga izvlekli na suho in kaj kmalu videli, da je uboga žival obstreljena v noge in da močno krvavi. Poklicali so živinozdravnika, ki je srnjaka pregledal in svetoval, naj ga ustrelje, ker je preveč ranjen, da bi mogel ozdraviti, kar je tudi storil občinski čuvaj.

Padel je po stopnicah

Po stopnicah je padel 62 letni Angelo Dornig iz Jagne-da in se precej poškodoval po glavi in dobil tudi možganski pretres. Takoj so ga prepeljali v čedadsko bolnico, kjer so zdravniki izjavili, da bo ozdravil, če ne nastopijo komplikacije, v približno treh tednih.

Podbonesec

Mali obmejni promet

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da mali obmejni promet med našo deželno in sosednjo Slovenijo iz meseca v mesec narašča. Ljudje vedno bolj hodijo obiskovat preko meje svoje sorodnike in prijatelje ali pa tudi na izlete in nakupovat razno blago, ki je ceneje kot doma in zato so trgovine ob meji vedno nabito polne kupcev. Meseca oktobra je bilo pri nas tako-le gibanje skozi obmejne prehode: skozi Štupco, ki je prehod prve kategorije, je prešlo mejo 2.362 ljudi; skozi Most na Nadiži (Ponte Vittorio) v tipanski občini 745, skozi Robedišče 854, skozi Polavo pri Čeplesiščih 667, skozi

Solarje pri Dreki 645, skozi Most Klinac 327, skozi Mišček 866, skozi Kum 19, skozi prehod v Idrijski dolini pa 19.

Za javna dela

Zvedeli smo, da je deželno prisodništvo za kmetijstvo dodelilo naši občini dva milijona 300 tisoč lir za gradnjo vodovodov v Poceru in Mersinu ter deset milijonov lir za gradnjo prvega dela poljske po-

ti, ki vodi iz Ofjana proti Vrhu. Z deli bodo pričeli v kratkem, seveda če bo vreme dopuščalo.

Naš župan je tele dni odposlal prošnjo, da bi dežela dala kakšen prispevek tudi za ureditev pokopališč. Najbolj potrebni popravila so pokopališča v Roncu, Mersinu in Erbeču. Upajo, da bo prošnja ugodno rešena.

Dober lov

Pretekli teden so imeli lovci, ki lovijo v podbhoneškem gojitvenem lovišču, veliko srečo. Na pobočju gore Mije je Italiko Jerep ustrelil velikega srnjaka, Jožef Obala-Masinič pa gamsa v okolici Mersina. Se enega srnjaka so v istem tednu ustrelili v Črnem vrhu, v Roncu pa jazbeca.

Iz Krnatske doline

V načrtu nova cesta

Na zadnjem zasedanju občinskega sveta so med drugim sklenili, da bodo zgradili novo občinsko cesto ob cerkvi sv. Gervazija, ki se bo priključila državni cesti, ki vodi proti Čedadu. Sprejeli so tudi načrt za razširitev mostu čez hudournik Krnahto pri Torlanu. Občinski svet je nadalje sprejel tudi načrt za izpopolnitev vodovodne mreže v Nemah. Na povabilo občinskega odbornika Galline je župan tudi obljubil, da bo poslal na lice mesta tehnika, ki bo proučil, če je most, ki veže Dolenjo Črnejo z Gorenjo Črnejo dovolj stabilen in če obstajajo možnosti, da bi se ga razširilo.

Nova maša

Dne 30. oktobra je bral v Krnicah novo mašo domačin pater salezijanec Karel Treppo. Maše so se udeležile tudi občinske oblasti in dosti vernikov iz vseh okoliških vasi, ki so mu tudi podarili kelih.

Obnova cerkve

Končana so restavracijska dela v stari cerkvi, ki je posvečena sv. Gervaziju in Protaziju. Dela je dala izvesti «Soprintendenza alle Belle Arti», ker je cerkva umetniški spomenik. Poslikali so jo neznani slikarji v 15. in 17. stoletju. Slike so bile zelo poškodovane zaradi vremenskih nepravil in so bile tudi prekrite z beležem, katerega so odstranili koncem preteklega stoletja. Sedaj ima cerkva zopet lep prazničen videz.

Državna pomoč za obnovo Nem

Ljudje so z velikim veseljem sprejeli novico, da je ministrstvo za javna dela dodelilo občini 80 milijonov lir za izvedbo zadnjega dela načrta za obnovo Nem.

Tako bo sedaj občinska administracija mogla dokončati vrsto javnih del, kar bo prav gotovo pripomoglo, da bodo Neme dobile lepši videz. Kot znano, je bila vas leta 1944 skoraj popolnoma požgana in se še danes poznajo znaki, kje je divjala vojna vihra.

Izpod Kolovrata

Deželni prispevek za ceste

Na občino je prišla dobra vest, da je dežela ugodno rešila prošnjo, ki jo je poslal naš župan, da bi dobili deželni prispevek za ureditev občinskih cest, ki jih je poškodovano lansko neurje. Deželni prispevek znaša dva milijona in pol.

Ljudje bodo zgradili ceste sami

Občinski odbor za poljske poti v Dreki je sklenil urediti poljsko pot, ki se odcepi od občinske ceste in veže vasi Kras in Klodič in vodi v Dreko. To delo bo stalo dva milijona

TAVORJANA

Ljudje in Mažerol in drugih slovenskih vasi groze, da bodo protestirali

Ljudje iz slovenskih vasi občine Tavorjana, to je iz Mažerol, Drejana in Tamore, ki leže visoko v hribih, groze, da bodo organizirali protestne demonstracije, če ne bodo postavili avtobusne zveze s Čedadom. Očinska administracija iz Tavorjane se je začela pogajati z nekimi avtobusnimi podjetjem iz Vidma še avgusta meseca, da bi avtobus vozil dijake v šolo, a to podjetje še do danes ni odgovorilo pozitivno, ker zahteva, naj občina da letni prispevek, kar pa ne more, ker ji tega ne dovoljuje občinska bilanca. Ljudje so zaradi tega silno ogorčeni, posebno sedaj pred volitvami, ko jim vsi samo obljublajo, ko bodo pa volitve mimo, bodo pa zopet ostali praznih rok. Občinska administracija je obvestila o možnostih protestnih manifestacij videmskega prefekta.

Volilne liste

Za občinske volitve, ki se bodo v Tavorjani vršile 27. in 28. tega meseca, so bile predstavljene tri liste in sicer lista italijanske socialistične stranke skupno z italijansko socialdemokratsko stranko, lista italijanske komunistične stranke skupno z italijansko socialistično stranko proletarske enotnosti in pa tretja lista krščanske demokracije.

Kandidati prve liste (PSI in PSD I) so: Giuseppe Gentili, Angelo Tofoletti, Alberino Burello, Ovidio Cassina, Angelo Cormons, Cirillo Costaperaria, Duino Jacolutti, Annibale Laurino, Vincenzo Luongo, Erminio Piccaro, Giordano Tosolini in Luigi Zamparutti.

Kandidati druge liste (PCI in PSIUP) so Giovanni Paluzzano, Erminio Piccaro, Ermis De Vincenti, Luigi Burello, Antonio Cantarutti, Giovanni Cassina, Enrico Decorti, Mario De Vincenti, Attilio Jacuzzi,

Enrico Aldo Macorig, Luigi Malignani in Alcide Specogna.

Kandidati tretje liste (DC) pa so: Paolo Comelli, Delfo Benati, Luigi Borlini, Erminio Fracastoro, Mirello Macorig, Maria Milocco, Ennio Musoni, Ernesto Paluzzano, Antonio Petris, Giuseppe Luigi Piccaro, Sergio Sabbadini in Basilio Spelat.

Predsedniki volišč

Apelacijsko sodišče v Trstu je imenovalo za predsednike volišč sledeče: Prva sekcija: Mellano Arigo, namestnik republiškega prokuratorja v Vidmu. Druga sekcija: Celledoni Armando, sodnik na sodišču v Latisani. Tretja sekcija: Fuchs Rene iz Trsta.

Četrta sekcija: Scarpari Giancarlo, sodnik na sodišču v Trstu.

AHTEN

Uredili bodo vodovod

S prispevkom dežele bo dala naša občinska administracija modernizirati vodovod v Rekluzi. Zamenjali bodo vse vodovodne cevi, kajti lansko leto so bile zaradi neurij na večih mestih poškodovane ali celo zamašene in zato je bilo dovajanje vode dostikrat otežkočeno. Predvideni stroški znašajo devet milijonov lir.

V teh dneh so dokončali tudi obnovitvena dela na pokopališču v Porčinju, ki jih je tudi dala izvesti občinska administracija.

Smrtna prometna nesreča

Dne 15. oktobra se je ponesrečil 60 letni kmet Jožef Cussig iz Ahtna. Povožil ga je nek avtomobil na trgu Molin Nuovo. Takoj so ga prepeljali v videmsko bolnico, kjer so ga pridržali na zdravljenju s prognozo treh mesecev. Na žalost so pa nastopile komplikacije in Cussig je umrl 15 dni po prometni nesreči.

FOJDA

Prispevki dežele za javna dela

Pred nedavnim sta šla naš župan Roberto Celledoni in občinski odbornik Giovanni Grimaz v Trst, kjer so ju sprejeli podpredsednik deželne odbora dr. Giacometti in deželni odborniki dr. Masutto, dr. Nardini in prof. Cumbat. Predstavnikom deželne vlade sta obrazložila težko stanje v katerem se nahaja občina Fojda in probleme, ki jih je treba čimprej rešiti. Zaenkrat so jima zagotovili prispevek za asfaltiranje notranjih cest in dograditev kanalizacij v Fojdi. Dr. Giacometti je tudi obljubil, da bo interesiral, da bo dodeljen tudi prispevek za «Pro Faedis», ki je bilo pred nedavnim obnovljeno.

Divjačina uničuje pridelke

Kmetje iz občin Ahten, Fojda in Tavorjana so pred nedavnim poslali videmskemu prefektu obrazložitev kakšno škodo povzročajo divji prašiči in druga divjačina — fazani, srake, drozgi in drugi ptiči — poljskim pridelkom in še prav posebno v vinogradih. Isto obrazložitev so poslali tudi vsem svojim županom, da bodo seznanili pristojne oblasti in sklicali občinske svete, da bodo odpravili odločitve glede zadnjih koncesij, ki se tičejo gojitvenih lovišč.

Obrazložitev, ki so jo poslali videmski prefekturi, je bila sprejeta na sestanku, ki se je vršil v Campeju in so se ga udeležili župani zainteresiranih občin in zastopniki vasi in zaselkov «pedemontane» čedadskega področja. Sestanku je predsedoval župan iz Fojde g. Celledoni.

Dežela naj da prispevek za cesto Humin - Gorjani

Pred nedavnim sta deželna poslanca Varisco in Chieu obiskala občino Gorjani, da sta obrazložila občinskim svetovalcem zakonodajne ukrepe, ki jih je izdala dežela.

Potem ko je župan izvedel, da je deželni svet sklenil, da bo prispeval za izvedbo javnih del, je napeljal pogovor na cesto, ki vodi iz Humina v Gorjane, katero bi bilo treba razširiti in asfaltirati. Župan je naglaševal, da zahaja v poletnem času v te kraje mnogo turistov in da bi bilo zato nujno potrebno, da se uredi cestna mreža, kot jo imajo drugod, kjer je turizem na nižji stopnji kot tukaj.

Deželna svetovalca sta županu obrazložila deželni zakon, ki med drugim predvideva tudi skrb za ureditev cest turističnega pomena. Dejala sta tudi, da deželna uprava daje posebne prispevke in sicer 80% na priznane stroške.

Treba se je torej pobrigati, ne zamujati časa, potrkati na prava vrata in ne bo dolgo, da bo tudi v Gorjane, to je najzapadnejša občina Beneške Slovenije, vodila asfaltirana cesta.

Čedad

Župani iz čedadskega okraja v Kobaridu

Tudi letos, kakor že več let, je poromalo v Kobarid 20 županov če-

dadskega okraja, da so položili vence na kostnico pri Sv. Antonu v Kobaridu, kjer počivajo posmrtni ostanki 7.500 padlih vojakov. Z oblastmi in predstavniki zvez padlih, invalidov in borcev je bila tudi številna skupina svojcev padlih. Ob tej priliki je prišel v Kobarid tudi italijanski konzul v Kopru dr. Cerchione. Župani so šli tudi na kobariško pokopališče, kjer so tudi položili vence na grobove padlih.

Sovodnje

Škoda zaradi neurja

Pretekli teden je neurje povzročilo dosti škode v vsem čedadskem okolišju in v Nadiški dolini. Največ škode pa so utrpeli ceste v Sovodenjski dolini, kjer se je utrgal zemeljski plaz in zasul dvorišče tamkajšnjega kmeta Emilija Scuocha. Bila je nevarnost, da poškoduje tudi hišo. Usadi in plazovi so se trgali tudi na pokrajinski cesti ob Erbeču, v Zamiru in Srednjah. Povsod je bil promet ustavljen ali pa zelo otežkočen.

ČEPLIŠIŠČE - Župan iz Sovodenjskega okraja, ki je postal obmejni prehod v Polavi mednarodni prehod. Obrnil se je tudi na deželne oblasti, da bi te prispevale za popravilo ceste, ki vodi iz Čeplesišč do meje.

27. NOVEMBRA VOLITVE V TAVORJANI

Na občino je treba poslati zmožne in zavedne ljudi

Volitve po štirih letih - Ker se je znižalo število prebivalstva, bodo tokrat izvolili samo 15 svetovalcev namesto 20 - Predstavljene so bile tri liste kandidatov: PSI-PSDI (socialisti in socialdemokrati), PCI - PSIUP (komunisti in socialisti proletarske enotnosti), DC (krščanska demokracija)

Dne 27. t.m. bodo šli volivci jezikovno mešane občine Tavorjana zopet po štirih letih na volišča, da obnove občinsko upravo. Kot se spominjamo, je pri prejšnjih upravnih volitvah pridobila večino krščanska demokracija. Tokrat bodo izvolili samo 15 svetovalcev namesto 20, kajti prebivalstvo občine Tavorjana se je skrčilo in to zaradi splošnega pojava, da ljudje iz pasivnih hribovskih področij bežijo v mesta ali v inozemstvo.

V tem predvolilnem času, v tem napetem ozračju se gotove besede dobro prilagajajo, posebno če te seznanijo volivce z metodami bivših upravnikov za črpanje glasov.

In tu moramo povedati, da se kandidati, ki so se predstavili na listi večinske stranke, v svoji propagandi delajo močni sklicujoč se na koliko se je napravilo in ... koliko se bo še napravilo. Med drugim namreč kandidati večinske stranke zagotavljajo ureditev nekaterih cest, napeljavo kanalizacije v treh ali štirih zaselkih in blagostanje, do katerega bo prišlo, ko bodo izvedli še druga javna dela in dali zaslužka delavcem in se bo tako omilila emigracija.

Na vsak način se hočemo izogniti, kakor se reče, babjim čenčam na račun kandidatov in strank ali koncentracij, ki jih podpirajo, in toliko manj nameravamo vzeti vsega za čisto zlato, kar bo rekel ta ali oni.

Za nas je važno in nas direktno interesira, da se voli dobro, da se zbere dobro, da bodo Slovenci so-

razmerno zastopani v občinski upravi, da se pošlje upravljati občino oziroma denar vseh občanov zmožne ljudi, to je može in žene, katerim so resnično pri srcu interesi vsega prebivalstva in v prvi vrsti onega, ki živi v najbolj visoko ležečih in oddaljenih vaseh in zaselkih, kot so na primer Mažerole, Drejan in Tamore, ki so že od nekajdaj zanemarjene in zapuščene in katerih ekonomski pogoji so zares slabi, ker nimajo nobenega vira dohodkov na domačih tleh.

V občini Tavorjana — in to vedo mnogi in tudi oblasti vseh instanc — je cestna mreža zelo slaba, po-

sebeno v gorskih krajih, kjer se dostikrat dogodi, da je treba pustiti na cesti avtomobil, voz ali bicikel in iti naprej peš, ker je cesta nevozna.

Pa še dosti drugega manjka v občini Tavorjana. Na primer viri dela — tovarne, gradbena dejavnost itd. — zaradi česar so mnogi brezposelni, moški in ženske, primorani zapustiti domače vasi in oditi v inozemstvo. In prav zaradi tega propadajo vasi, posebno slovenske, ki leže visoko v hribih.

Naj še enkrat poudarimo, da je treba na občino poslati resne in zavedne ljudi, ljudi, ki dobro poznajo

probleme, ki tarejo prebivalstvo in ki kar najbolj želijo, da bi se ti težki problemi rešili.

Kandidate je treba pretehtati in odkriti, če jim je resnično do tega, da bodo v občini vestno opravljali zaupano jim nalogo. Škartirati oportuniste, stremuhe, čenče in vse tiste, ki sanjajo samo to, kako bi napravili kariero ali ki si prizadevajo, da bi prišli na vidno mesto.

Volite ne samo zato, da boste poslali na občino prevdarne, zavedne, poštene in demokratično razgledane može, ampak tudi zato, da bo mirna vaša vest in manj zaskrbljeno vaše vsakdanje življenje. A. K.

KMET IN VRTNAR

Na travnikih: Branali bomo travnike zato, da zatremo na njih rastoči mah. Po travnikih lahko začnemo trositi gnojila. Odlično gnojilo za travnike predstavlja kompost posebno, če smo mu ob pripravi dodajali živo apno in Thomasovo žlindro. Tudi gnojenje s Thomasovo žlindro se mnogo bolj izplača na travnikih kot na njivah.

Na polju: Spravimo vse pridelke, ki so še ostali na njivi. Nadaljujemo z globokim oranjem njiv, ki so namenjene za spomladansko setev.

V vinogradu: Trte nabirajo že zadnjo hrano za prezimovanje. Z obrezovanjem počakati, dokler odpadejo listi. Sedaj okopavamo vinograd in ga gnojimo.

V kleti: Po prvem pretoku vina se vino čisti. Paziti moramo, da so sodi vedno polni do vrha.

V sadovnjaku: Na sadna drevesa postavimo lovilne pasove. Po odpadanju listov obrezujemo sadna drevesa in pričnemo z zimskim škropljenjem. Pred škropljenjem moramo očistiti deblo in stare veje. Zato uporabimo železno ščetko in strguljo.

V vrtu: Zaščitimo zelenjavo pred morebitnimi slanimi, ki lahko nastopijo v tem času. Zaščitne preproge lahko napravimo s koruznico ali s trstičjem. V zadnjih letih se je močno razširila uporaba listov iz polietilena.

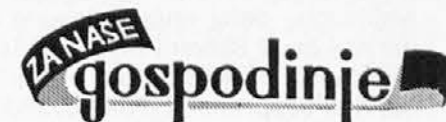
Odberite koruzo za seme

Praden poberete koruzo, morate misliti tudi na to, da si preskrbite za prihodnjo pomlad dobrega semena.

Doma pridelano seme je vedno najboljše, ker se je tudi že prilagodilo podnebju in ostalim razmeram. Zato morate poskrbeti, da iz svojega pridelka izberete najboljše za seme.

Koruzo odberite že pri trganju na njivi. Ko trgate, boste storže, ki so zrastle na najlepših, najbolj zdravih in krepkih rastlinah določili za seme. Vsaka rastlina daje namreč svoje dobre lastnosti potomstvu. Pregledali boste nato storže, ali so dovolj dobro razviti, ali imajo ravne vrste in če so polni zrn ne le v sredini, ampak tudi na obeh koncih in če so res zreli. Storže, ki ustrezajo vsem tem pravilom, določite za seme.

To je prvo grobo odbiranje semena. Drugo bolj natančno odbiranje izvršite kasneje pozimi ali zgodaj spomladi. Takrat ponovno pregledajte vse odbrane storže, izmed njih izberite zopet najboljše, ki jim iz obeh koncev oluščite zrnje. Za seme boste porabili samo zrnje iz sredine storža, kajti to seme je najbolj razvito, najbolj zdravo in pravilno oplojeno.

★ Osmojene madeže odstranimo z mešanico 100 gramov klorovega apna na 1 liter vode. Čez nekaj časa zmes precedimo in v raztopino pomočimo belo krpico, s katero drgnemo porumenele madeže. Nazadnje madeže izplaknemo s čisto vodo. Če niso nitke blaga prežgane, madeži popolnoma izginejo.

★ Oljnate madeže (od šivalnega stroja) odstranimo iz perila s krpico, namočeno v amonijaku. Nato jih izperemo še s toplo vodo in z milom. Iz svile pa odstranimo te madeže tako, da jih zbrišemo z vato, pomočeno v krompirjev škrob.

KANDIDATNE LISTE

PSI-PSDI

1. GENTILI Giuseppe
2. TOFFOLETTI Angelo
3. BURELLO Alberino
4. CASSINA Ovidio
5. CORMONS Angelo
6. COSTAPERARIA Cirillo
7. JACOLUTTI Duino
8. LAURINO Annibale
9. LUONGO Enzo
10. PICCARO Erminio
11. TOSOLINI Giordano
12. ZAMPARUTTI Luigi

PCI-PSIUP

1. PALUZZANO Giovanni
2. PICCARO Erminio
3. DE VINCENTI Ermis
4. BURELLO Luigi
5. CANTARUTTI Antonio
6. CASSINA Gio
7. DECORTI Enrico
8. DE VINCENTI Mario
9. JACUZZI Attilio
10. MACORIG Aldo Narciso
11. MALIGNANI Luigi
12. SPECOGNA Alcide

DC

1. COMELLI Paolo
2. BENATI Delfo
3. BORLINI Luigi
4. FRACASTORO Erminio
5. MACORIG Mirello
6. MILOCCO Maria
7. MUSONI Ennio
8. PALUZZANO Ernesto
9. PETRIS Antonio
10. PICCARO Giuseppe
11. SABBADINI Sergio
12. SPELAT Basilio

* Imena zastopnikov slovenskih vasi to tiskana z debelimi črkami

Poziv SKGZ za pomoč poplavlencem

Ob strahotni naravni nesreči, ki je prizadela številne pokrajine v severnih predelih Italije, izraža Slovenska kulturno gospodarska zveza iskreno sožalje in svoje sočustvovanje z žrtvami te nesreče, ter solidarnost prebivalstvu, ki je bilo tako prizadeto.

Slovenska kulturno gospodarska zveza poziva vse članice, naj vplivajo na svoja članstva, da se odzovejo pozivu predsednika Saragata in se priključijo pobudi oblasti in drugih ustanov ter pomagajo z darovi po svojih močeh.

Istočasno Slovenska kulturno gospodarska zveza pozdravlja pobudo Slovenskega gledališča v Trstu, ki bo priredilo predstavo v nedeljo dne 13. t.m. ob 16. uri in katere čisti izkupiček bo šel za poplavlence. Ta pobuda odraža solidarnost vsega slovenskega prebivalstva, zato SKGZ še izrecno vabi ljubitelje gledališča, da se udeležijo te predstave in da tudi na ta način manifestirajo svojo solidarnost s poplavlenci in prispevajo k reševanju ogroženih kulturnih zakladov.

Uspešna turistična sezona v Sloveniji

Z rezultati letošnje turistične sezone so v Sloveniji zelo zadovoljni. V 45 večjih turističnih krajih so v času od januarja do vključno septembra zabeležili 2,851.038 nočitev, med njimi 1,453.787 nočitev inozemskih turistov. S tem je bilo v tem času število tujih nočitev za 23% večje kot v prvih devetih mesecih leta 1965. V prvih osmih mesecih tekočega leta je bilo število tujih nočitev celo za 29% večje kot lani, devizni dotok pa je v tem času narasel za 85%.

Razpoložljive zmogljivosti turističnih podjetij so bile v povprečju izkoriščene z 62%. Najbolj so bili hoteli zasedeni v avgustu, ko je izkoriščenost njihovih zmogljivosti znašala 77%, v Ljubljani pa so dosegli celo 88-odstotno izkoriščenost vseh razpoložljivih ležišč. Odlično so bila ležišča izkoriščena tudi v Portorožu in na Bledu, ki je v devetih mesecih zabeležil 356.344 nočitev in kjer je bilo letos število inozemskih nočitev za 38

odstotkov večje kot v prvih treh četrtletjih minulega leta.

Letošnja turistična sezona v Sloveniji kaže določene premike, kar tiče kraje, ki jih inozemski turisti izbirajo za kraj svojega oddiha. Medtem ko je število njihovih nočitev v gorenjskem kotu Planica,

Kranjska gora in Pokljuka, v dolini Soče in na Pohorju ter v Piranu nazadovalo, je na Bledu, v Trziču, Kamniški Bistrici, v Solčavi-Logarski dolini in v Velenju ter v Portorožu, Strunjanu, Izoli, Postojni, Novi Gorici in v Novem mestu vidno napredovalo.

V neko prodajalno pride berač in prosí lastnika za miloščino.
«Trenutek, prosim», pravi ta.
Berač pa čaka in čaka.
«Kako dol.o pa naj še čakam?»
«Dokler ne bom s svojo bilanco gotov, morebiti grem potem takoj z vami».

«Ali vas smem prositi za pogovor med tremi očmi?»
«Kako, med tremi očmi?»
«Eno oko sem namreč vrgel na vašo hčerko».
«A tako ste to mislili? Potem bo pa verjetno boljše pogovor med dvojnimi očmi».

«Kako pa vi to mislite?»
«No, ker bom morala zamižati na eno oko».

«Očarljivi ste, draga gospa Rozi».
«Nikar tako ne govorite, no! To bi rekli tudi sicer, čeprav ne bi bili o tem prepričani, ali ne?»
«In vi bi bili o tem prepričani, tudi če tega ne bi rekli».

«O, Malči, če me boš še dolgo tako gledala, te bom poljubil, pa naj bo kar bo!»
«Pohiti, ljubi! Tega izraza na obrazu ne bom mogla dolgo držati!».

JOSIP JURČIČ

SLOVENSKI JANIČAR

33. Bila je mrzla noč. Mesec je bil že blizu zatona. Pod košato smreko si je nad majhnim ognjem grel premle ude dolgin cigan Samol. Stežaj od njega je tičal v zemlji oster nož, vedni spremljevalec in edini ciganov prijatelj. «Ne bo ga», je mrmral v brk. «Gorje mu! Ha, prijateljček, še boš plačeval ciganu, da bo molčal. Ne boš se me znebil».

34. Zdajci se zasliši človeška stopinja na stezi in k ognju pristopi Peter. C'gan je seveda takoj hotel zlate, ali Peter mu jih ne da, preden ne izve, kaj je storil z Jurijem.
«Prodal sem ga na Turško, janičar bode postal in nikdar ga ne boš videl, samo le ako greš na vojsko zoper Turke, utegne ti tvoje glavo razbiti», odgovori Samol.

35. V Petrovi glavi so vrele vse mogoče misli. Zagrešil je zločin, grdo je izdal bratovega sina. A ni se kesal. Le bal se je, da ne bi prišlo na dan. Kaj, če ga cigan izda? Ubiti mora cigana! Toda kako? Cigan bi devet takih pozobal, kakršen je bil Peter. Upro se mu oči na ciganov nož, ki je tičal za stežaj od njega. Kot bi trenil, ga izdere in sune cigana.

36. Ali še z večjo urnostjo prime cigan Petra, izvije mu nož in ga podere vznak. Nož se zabliška nad Petrovim glom. Ta jame prositi, in se izgovarjati, da je hotel cigana le ostrašiti. Naposled odneha ciganova pest, nož skrije za pas in Peter je bil prost. Skobacal se je pokonci in hitro izginil v grmovju. Ciganov krot hot ga je spremljal.

Narisal: M. BATISTA

PROBLEMI SEMPRE DI ATTUALITA'

In montagna occorrono strade, case, fonti di lavoro

Per creare le basi di una rinascita economica nella Slavia Friulana e nella Val Resia è necessario prima di tutto intensificare le comunicazioni con una efficiente rete stradale - Vantaggi notevoli si avranno anche nel settore turistico e in un prossimo avvenire

E' un fatto di verità che il problema delle strade, le quali costituiscono da sempre il mezzo più pratico e ideale per collegare, uno all'altro e tra di loro, tutti i centri abitati compresi quelli situati in territori fuori mano, rimane sem-

pre, per i paesi e le borgate della Slavia Friulana e della Val Resia, un problema di primo piano: un problema strettamente legato a quello della edilizia — che comporta la costruzione di nuove case e al quasi completo rifacimento

delle maggior parti di quelle vecchie resesi non solo igieniche ma anche pericolanti — ed a quello riferentisi alla creazione di opportune fonti di lavoro per opporre un freno al doloroso fenomeno emigratorio che continua a spopolare paesi e borgate.

Particolarmente nei territori montani, che in confronto di quelli di pianura e del pedemonte si trovano in stato di netta inferiorità, dalla risoluzione del problema stradale dipende lo sviluppo economico e sociale delle popolazioni.

Va da sé che l'eventuale miglioramento della rete stradale — effettiva sistemazione delle strade esistenti (ampliamenti, smussamenti, rettifiche, asfaltature, mezzi di protezione nei punti più pericolosi e altro) — faciliterebbe anche un più rapido sviluppo turistico. (e non mancano le attrazioni più desiderate: panorami di rara stupenda bellezza, grotte sul Bernadia, già affermata, quella storica d'Antro, e quelle in via di esplorazione da parte di speleologi triestini sopra Antro, circa 400 metri, in Comune di Lusevera, a Mersino Alto in Comune di Pulfero e a Crai in Comune di Drenchia, escursioni gradevoli, aria e acque balsamiche, posti ideali di villeggiatura, il borgo medioevale di Castelmonte eccetera); uno sviluppo turistico che naturalmente comporta un'adeguata attrezzatura alberghiera.

E ai turisti, oltre ai meriti storici, artistici e culturali, la Slavia Friulana e la Val Resia possono far vedere e ammirare cose veramente belle e meravigliose tra cui castelli, antiche pievi, sorgenti e visioni di straordinaria imponenza e bellezza.

Va dato bensì atto che in questi ultimi anni qualcosa, qua e là, si è fatto. Più di una strada, però, dopo essere stata iniziata, si dice a causa di

no stato di deplorabile trascuratezza e, in più casi, di vero e proprio abbandono.

Ad aggravare, poi, la situazione stradale sono, purtroppo, sopravvenute alcune alluvioni che, con le piene dei corsi d'acqua e le conseguenti tracimazioni, hanno provocato danni gravissimi alle strade sia della Slavia Friulana che a quelle della Val Resia, danni solo in minima parte alleviati finora dagli esigui aiuti statali, regionali e provinciali.

Sempre in merito alla viabilità, è pure necessario che, oltre ai lavori di ripristino, di rifinitura e di completamento, tutte le borgate e borgatelle della Slavia Friulana vengano collegate con il fondovalle nonchè tra di loro da strade possibili.

Che la situazione sia quella descritta, ne lo comprova anche il recente passo com-

piuto il 13 u.s. dai Sindaci di Stregna e di Grimacco presso l'Assessore regionale ai lavori pubblici Masutto il quale ha loro assicurato il proprio personale interessamento e quello della Regione circa le strade, le canalizzazioni, gli acquedotti e altro.

Un'altra prova di come stanno le cose nella Slavia Friulana la si può anche dedurre dalla riunione, avvenuta a Cividale, di tutti i Sindaci del mandamento di Cividale con la presenza, naturalmente autorevole e significativa, del Presidente della Giunta Regionale on. dott. Alfredo Berzanti e dell'Assessore all'agricoltura Comelli, che è delle nostre parti e quindi profondo conoscitore dei bisogni locali.

Ebbene durante tale riunione, che ben si può definire di « vertice », si è ampiamente discusso sulle reali necessità

del momento in ogni singolo comune e sul come e quando farvi fronte per eliminare i pericoli di un peggioramento economico le cui conseguenze risulterebbero davvero assai gravi sia per quanto riguarda i singoli che per quanto riguarda la comunità.

Certo che finora in definitiva si tratta soltanto di parole e di progetti e, in ultima analisi, di promesse sia pure qualificate tenuto conto delle personalità che le hanno formulate.

Ciononostante le popolazioni della Slavia Friulana e della Val Resia confidano che almeno una parte delle promesse profferite vengano mantenute e che finalmente si possa arrivare a dire che la tanto attesa ora della rinascita economica e sociale delle nostre amate terre è arrivata.

IL 27 CORRENTE SI VOTA A TORREANO

BISOGNA MANDARE AL COMUNE uomini capaci e di piena fiducia

Si ritorna alle urne dopo quattro anni - Stavolta, per il calo della popolazione, i consiglieri da eleggere sono quindici anziché venti - Tre le liste in competizione: quella della D.C., del P.S.I.-P.S.D.I. e del P.C.I.

Dunque a Torreano di Cividale, domenica ventisette andante, elettori ed elettrici si recheranno, dopo quattro anni, alle urne per il rinnovo del Consiglio comunale.

Come si ricorderà, nelle precedenti consultazioni amministrative vinse la lista della d.c.

Stavolta, a differenza di quattro anni orsono, sono da eleggere quindici e non venti consiglieri in quanto, purtroppo, anziché aumentare, la popolazione del Comune di Torreano risulta sensibilmente diminuita: frutto della povertà locale che ha costretto, e costringe, tutte le braccia valide a cercare altrove di che vivere.

In questa vigilia elettorale, in questo clima di tensione nervosa, certe parole o espressioni non stanno male specie se si tratta di far conoscere a chi è in obbligo di votare gli espedienti per spillare voti.

E qui si può anche riferire che il partito di maggioranza nella sua propaganda si fa forte richiamandosi a quanto sarebbe stato realizzato e... per il molto che si farà. Infatti, tra l'altro, si assicura la sistemazione di talune strade, la creazione in tre o quattro frazioni di fognature, e il benessere economico attraverso varie opere che, dando lavoro a molti lavoratori, dovrebbero infliggere un serio colpo al doloroso fenomeno emigratorio.

Noi ad ogni modo vogliamo evitare di fare, come si suol dire, « pettegolezzi » sul conto dei singoli candidati e dei partiti o concentrazioni che li sostengono, e tanto meno non intendiamo prendere tutto quel che verrà detto da Tizio, da Caio o da Sempronio per oro colato.

A noi preme e interessa che si voti bene, che si scelga bene, che si mandino in Comune ad amministrare la cosa pubblica, vale a dire il denaro di tutti, persone in

gamba, cioè uomini e anche donne, cui stanno veramente a cuore gli interessi dell'intera popolazione, ed in particolare di quella che risiede nei paesi e nelle borgate più alte e più remote, come ad esempio di Masarolis, Reant e Tamoris, e che risulta, purtroppo da sempre trascurata e abbandonata e le cui condizioni economiche impressionano veramente e che sono dovute alla mancanza di redditi e di lavoro.

E votare bene vuol dire mandare in Comune anche, e soprattutto, candidati che rappresentino effettivamente le popolazioni di parlata slovena. Nel Comune di Torreano — e sono in molti a saperlo comprese le autorità di ogni ordine e grado — la rete stradale fa ancora difetto, specie nelle località montane ove spesso tocca abbandonare tutto, macchina, carro o bicicletta, e procedere a piedi data appunto la loro impraticabilità.

Mancano anche molte altre cose nel Comune di Torreano. Ad esempio le fonti di lavoro — fabbriche, industrie, attività edilizia eccetera — per cui i molti disoccupati, maschi e femmine, sono costret-

ti, per vivere, come si è detto, ad abbandonare il paese e a tentare l'avventura all'estero; e da qui appunto lo spopolamento cui si è accennato e che ha ridotto a quindici il numero dei consiglieri comunali da eleggere.

Vogliamo comunque ripetere che al Comune di Torreano bisogna mandare persone serie, di nostra fiducia; persone che siano a piena conoscenza dei problemi che assillano la popolazione e che siano animati dal più vivo desiderio di rimediare alla gravità di questi penosi problemi.

I candidati bisogna sopprimerli, scoprire se sono o meno animati dalla più decisa volontà di compiere in Comune opera fattiva. Scartare, insomma, gli opportunisti, gli arrivisti, i frottolisti, coloro che sognano soltanto di fare carriera o che smaniano per porsi in vista.

Si voti perciò, ripetiamo, non solo per mandare in Comune uomini saggi, onesti e di larghe vedute democratiche, ma anche per fare stare tranquilla la nostra coscienza e mero agitato e preoccupato il vivere di ogni giorno.

Dichiarazione compatta

I rappresentanti delle associazioni culturali degli Sloveni in Italia, presenti i componenti il Comitato per il gruppo etnico sloveno della Provincia di Udine, riunitisi a Gorizia il 25 ottobre 1966, in occasione del centenario dell'appartenenza della Slavia Veneta all'Italia, hanno approvato la seguente

dichiarazione

« Unendosi alla Slavia Veneta all'Italia con il Plebiscito del 1866 vennero con ciò conservati i legami di queste zone montane con la pianura friulana e ripristinati i tradizionali contatti con un comprensorio più vasto. Le popolazioni slovene della zona si sono trovate staccate dal proprio nucleo d'origine proprio nel tempo in cui il popolo sloveno stava vivendo il proprio risorgimento. L'influsso di questo risveglio non poté, a causa del nuovo confine politico, raggiungere gli Sloveni delle Valli del Natosone e della Resia, perchè l'annessione allo Stato italiano veniva considerata dalla classe dirigente italiana fino ai nostri giorni, come completa integrazione delle popolazioni slovene nella nazione italiana.

Le vicissitudini del gruppo linguistico sloveno del Friuli negli ultimi cento anni sono una tragedia vissuta da una popolazione a cui veniva vietato di essere quello che essa effettivamente è, cioè slovena. Ogni parola od azione che rispecchiasse le condizioni obiettive — e che era, invece, solamente testimonianza di coraggio ed onestà verso sé stessi e verso il proprio popolo — venivano ritenute provocazione, ostilità allo Stato italiano, asservimento allo straniero, comunque una qualche cosa che andava punita. E le punizioni non mancarono ed anche le vittime non furono poche.

Benchè privi di scuole nella loro lingua materna e nonostante la deliberata progressiva esclusione della lingua slovena dalle chiese, la parlata degli Sloveni della Slavia Veneta e della Val Canale ha restituito a tutti gli attacchi e tentativi di sopprimerla. Pur trovandosi in condizioni di estrema miseria ed in un continuo stato di timore, le popolazioni slovene delle zone predette rimasero fermamente attaccate alla propria lingua quale suo bene più prezioso.

Il retaggio prezioso della lingua materna veniva tramandato di generazione in generazione fino ai nostri giorni, e in occasioni particolarmente favorevoli indusse queste popolazioni, d'altronde pacifiche, ad insorgere in difesa dei propri diritti. Ma ogni speranza in giorni migliori per la loro lingua venne soffocata, di volta in volta, da tristi vicende.

Quante speranze non ha suscitato nei loro cuori la proclamazione della Repubblica e soprattutto l'approvazione della nuova Costituzione! Fino al più remoto degli angoli del territorio statale si sentirono i benefici riflessi dei principi costituzionali, solo nella Slavia Veneta viene, invece, fatto perdurare tuttora quello stato di cose che la Costituzione ha formalmente abolito.

Alla solenne ricorrenza del centenario della annessione dei territori che comprendono anche la Slavia Veneta, ha voluto essere presente anche il Presidente della Repubblica. Gli Sloveni della Provincia di Udine hanno indirizzato al supremo tutore della Costituzione un memoriale, nel quale viene illustrata con fiducia la loro triste situazione e si esprime la più viva attesa di una sollecita soluzione dei problemi riguardanti la minoranza nazionale slovena in tutta la Provincia di Udine.

Le principali associazioni culturali degli Sloveni in Italia concordano con il contenuto del memoriale e sono completamente solidali con il Comitato per il gruppo etnico sloveno per la Provincia di Udine, chiedendo a tutte le competenti Autorità civili ed ecclesiastiche, ai partiti, alle associazioni, agli Enti e a tutti coloro cui sta a cuore il consolidamento dell'ordinamento democratico del nostro Stato, di adoperarsi affinché venga posto fine ai soprusi e si realizzino le attese e le richieste espresse nel memoriale degli Sloveni della Provincia di Udine.

Circolo dei Socialisti Sloveni per la cultura ed arte, Trieste - Circolo degli intellettuali sloveni, Trieste - Unione popolare di cultura sloveno-croata, Trieste - Unione culturale economica slovena, Trieste - Centro di cultura sloveno, Trieste - Unione culturale slovena, Gorizia - Unione culturale cattolica slovena - Gorizia

Appello

« Il Matajur », che non dimentica quanto ha spontaneamente e generosamente fatto il popolo italiano nel lontano 1886 a favore delle popolazioni sinistrate della Slavia Friulana, invita tutti i cittadini di parlata slovena della Provincia di Udine non solo ad esprimere la propria fraternità e umana solidarietà nei riguardi di tutti gli alluvionati ma anche a dare ad essi un più tangibile contributo: in danaro, in vestiario, in prodotti; e chi più ha, più dia.

mancanza di fondi, la si è poi abbandonata al proprio destino, mentre altre strade, in stato di evidente precarietà, si e no hanno avuto il privilegio di un breve quanto insufficiente intervento dello stradino comunale di modo che queste strade si sono rese più difficili e pericolose di prima per difetto, appunto, di tempestiva e conveniente manutenzione la quale in taluni Comuni risulta affidata alle modeste forze di un solo stradino.

E non bisogna dimenticare le strade poderali, anche queste più che necessarie allo sviluppo economico locale e generale, che si trovano pur esse, quasi dappertutto, in u-

Una delle tantissime macchine sorprese dall'alluvione e trascinate dall'impetuosa corrente.